

МАНА НЕ ДАВЯДЗЕ ДА ДАБРА (З народнага)

— Васілінка, мне здаецца, што я трапіў у казку і вакол мяне казачныя героі. Вось гэтыя тры ружовыя парсючкі — Нуф-Нуф, Ніф-Ніф і Наф-Наф з казкі «Пра трох парсючкоў», — сказаў Лянок.

— Ой, праўда! — адгукнулася Васілінка. — А беларускую народную казку пра козачку ты ведаеш?

Маню́ка — той, хто гаворыць няпраўду, падманшчык.

Насвары́цца — *рус.:* поругать.

Пры́зба — земляны насып вакол хаты, каб узімку было цёпла.

Прачытайце назву казкі. За што Казу маглі так назваць? Праслухайце казку і скажыце, хто дапамог Зайчыку.

Каза-манюка

Беларуская народная казка

Жылі дзед ды баба з дачкою. І была ў іх Каза. Па-гнала дачка п'асвіць казу. Цэлы дзень па-сві-ла па бары, па ду-браў-цы, па траўцы, па му-раў-цы. У-ве-ча-ры пры-ганя-е дахаты. Дзед пы-та-е-цца ў Казы:

— Каза мая, Козачка, дзе была? Што ты ела, што піла?

Кажа Каза:

— Нідзе не была. Нічога не ела, нічога не піла. Толькі як бегла цераз масток, у-ха-пі-ла кля-но-вы лісток, а як бегла ля кры-нічкі, ухапіла кро-пель-ку вадзічкі...

На-сва-рыў-ся дзед на дачку, што дрэнна Казу пасвіла, і назаўтра вы-пра-віў бабу.

Цэлы дзень пасвіла баба Казу па бары, па ду-браў-цы, па траўцы, па му-раў-цы. Увечары прыганяе дахаты. Дзед зноў пытаецца ў Казы:

— Каза мая, Козачка, дзе была? Што ты ела, што піла?

Каза кажа:

— Нідзе не была. Нічога не ела, нічога не піла. Толькі як бегла цераз масток, ухапіла кляновы лісток, а як бегла ля крынічкі, ухапіла кропельку вадзічкі...

Дзед і на бабу насварыўся, што дрэнна Казу пасвіла. Надзеў тады дзед бабін каптан

і хустку ды пайшоў сам пасвіць Казу. Цэлы дзень пасвіў па бары, па дубраўцы, па траўцы, па мураўцы. Увечары вярнуўся дахаты, пе-ра-а-пра-нуў-ся, сеў на прызбе і чакае Казу з пашы.

Прыйшла Каза на двор.

Дзед пытаецца:

— Каза мая, Козачка, дзе была? Што ты ела, што піла?

Каза кажа:

— Нідзе не была. Нічога не ела, нічога не піла. Толькі як бегла цераз масток, ухапіла кляновы лісток, а як бегла ля крынічкі, ухапіла кропельку вадзічкі...

У-зла-ваў-ся дзед на Казу-манюку, прывязаў яе за плот, а сам пайшоў касу васстрыць, Казу-манюку рэзаць.

Да-зна́-ла-ся пра гэта Каза, са-рва-ла-ся з прывязі і пабегла ў лес. Знайшла ў лесе зайчыка-ву хатку, залезла ў яе і жыве там, а Зайчыка і на парог не пускае.

Сеў Зайчык пад елачкай і плача.

Ідзе Воўк:

— Чаго, Зайчык, плачаш? Чаго за-жу-рыў-ся?

— Як жа мне не плацаць, як не журыцца? Была ў мяне хатка — новая, яловая. Прышоў нейкі звер рагаты ды ба-ра-да-ты, выгнаў мяне з хаты і сам у ёй жыве, а мяне і на парог не пускае.

— Ну добра, не плач, я таго зверу выганю.

Па-ды-шоў Воўк да зайчыкавай хаткі, пастукаў хвастом у дзверы і кажа:

— Гэй, звер рагаты-барадаты, збірай ма-на́ткі, ідзі прэч з зайчыкавай хаткі!

А Каза як за-ту́-па-е за дзвярыма, як за-мэ-ка-е:

— Закалю цябе рагамі, затапчу цябе на-гамі, яшчэ і барадою замяту!

Спужаўся Воўк ды ад бяды ўцёк. А Зайчык зноў сеў і плача. Ідзе Мядзведзь:

— Чаго, Зайчык, плачаш? Чаго зажу-рыўся?

— Як жа не плацаць, як не журыцца?

І расказаў Мядзведзю пра сваю бяду.

— Ну добра, — кажа Мядзведзь, — не плач, я таго зверу адразу выганю.

Падышоў ён да зайчыкавай хаткі, пату-
паў каля дзвярэй ды кажа:

— Гэй, звер рагаты-барадаты, збірай ма-
наткі, ідзі прэч з зайчыкавай хаткі!

А Каза як затупае, як замэкае:

— Закалю цябе рагамі, затапчу цябе на-
гамі, яшчэ і барадою замяту!

Спужаўся і Мядзведзь ды ў гушчар —
кульгэць, кульгэць... Ідзе Певень. Убачыў
заплаканага Зайчыка і пытаецца:

— Чаго, Зайчык, плачаш? Чаго, брат, за-
журыўся?

— Як жа мне не плакаць, як не журыцца?
І раскажаў Зайчык пра сваю бяду.

— Э, — кажа Певень, — такую бяду я
адной лапай развяду. Я таго звера ведаю —
гэта дзедава Каза-манюка...

Падышоў Певень да зайчыкавай хаты,
залопаў крыламі, за-ку-ка-рэ-каў:

— Ку-ка-рэ-ку! Кукарэку!

Заб'ю Казу-не-да-рэ-ку!

Пачула Каза ды як затупае, як замэкае:

— Закалю цябе рагамі, затапчу цябе на-
гамі, яшчэ і барадою замяту!

Тады Певень яшчэ
мацней залопаў кры-
ламі і закрычаў:

— Гэй, Каза, збірай
манаткі,

Уцякай хутчэй ты з
хаткі,

Бо вунь дзед ідзе,
Ён касу нясе...

Як пачула Каза пра
дзедка з касою, на-пу-
жа-ла-ся і кулём вы-ска-чы-ла з хаткі.
А Зайчык з Пеўнікамі зайшлі ў хатку і сталі
там жыць-пажываць ды дабра нажываць.

1. Як дзед дазнаўся пра падман Казы?
2. Як дзед вырашыў пакараць Казу?
3. Чаму плакаў Зайчык?
4. Хто дапамагаў Зайчыку выгнаць Казу? Прачытайце па ролях.
5. Чаму Пеўніку ўдалося выгнаць Казу?

Прачытайце прыказку. Ці падыходзіць яна
да казкі «Каза-манюка»?

- Хто маніць, таму не вераць.